O‘QUVCHINING O‘ZINI O‘ZI BAHOLASHI VA O‘ZARO BAHOLASH SAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA

Ortiqova Zulfiya Nurmaxamatovna
Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Jo‘rayeva Shodiya Kenjaali qizi
FarDU magistr 2-bosqich talabasi
Email:jorayevabonu03@gmail.com

Annotatsiya. *Maqolada boshlang‘ich sinf “Ona tili va o‘qish savodxonligi” darslarida o‘quvchining o‘zini o‘zi baholashi va o‘zaro baholashning savodxonlikni shakllantirishdagi o‘rni tahlil qilingan. Ona tili o‘qitish metodikasi, pedagogik texnologiyalar va yosh psixologiyasiga oid o‘zbek olimlarining ishlari asosida bu baholash turlarining psixologik-pedagogik mexanizmlari ochib berilgan. Kichik maktab yoshining xususiyatlarini hisobga olgan holda bosqichma-bosqich joriy etiladigan to‘rt bosqichli metodik model, yozma ishni o‘z-o‘zini tekshirish uchun “BITIK” varaqasi hamda savodxonlik komponentlari bo‘yicha baholash usullari taklif etilgan.*

Kalit so‘zlar: *savodxonlik, o‘zini o‘zi baholash, o‘zaro baholash, formativ baholash, teskari aloqa, refleksiya, boshlang‘ich ta’lim, ona tili.*

Аннотация. *В статье анализируется роль самооценки и взаимооценки учащихся в формировании грамотности на уроках «Родной язык и читательская грамотность» в начальной школе. На основе трудов узбекских учёных по методике преподавания родного языка, педагогическим технологиям и возрастной психологии раскрыты психолого-педагогические механизмы данных видов оценивания. С учётом особенностей младшего школьного возраста предложена четырёхэтапная методическая модель их поэтапного внедрения, лист самопроверки письменной работы «BITIK», а также приёмы оценивания по компонентам грамотности.*

Ключевые слова: *грамотность, самооценка, взаимооценка, формативное оценивание, обратная связь, рефлексия, начальное образование, родной язык.*

Abstract. *The article examines the role of student self-assessment and peer assessment in developing literacy in primary school “Native Language and Reading Literacy” lessons. Drawing on the works of Uzbek scholars on native language teaching methodology, pedagogical technologies and developmental psychology, it describes the psychological and pedagogical mechanisms through which these forms of assessment work. Taking into account the characteristics of younger schoolchildren, the article proposes a four-stage methodological model for introducing them gradually, a “BITIK” self-check sheet for written work, and assessment techniques for individual components of literacy.*

Keywords: *literacy, self-assessment, peer assessment, formative assessment, feedback, reflection, primary education, native language.*

KIRISH

Savodxonlik bugungi kunda faqat to‘g‘ri o‘qish va xatosiz yozish ko‘nikmasi bilan cheklanmaydi. U matnni tushunish, uni tahlil qilish, o‘z fikrini og‘zaki va yozma shaklda aniq ifodalash hamda o‘z nutqini nazorat qila olish kabi kompetensiyalarni o‘z ichiga oladi. O‘zbekistonda Milliy o‘quv dasturining joriy etilishi bilan boshlang‘ich sinflarda “Ona tili va o‘qish savodxonligi” fani o‘qitila boshlandi, ta’lim natijalarini baholashda esa kompetensiyaviy yondashuvga o‘tish vazifasi qo‘yildi. Mamlakatimizning PIRLS 2021 xalqaro tadqiqotida birinchi marta qatnashishi boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining o‘qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida baholash imkonini berdi va bu yo‘nalishda tizimli ish olib borish zarurligini ko‘rsatdi.

An’anaviy amaliyotda baholash asosan o‘qituvchi tomonidan amalga oshiriladi: o‘quvchi yozma ish topshiradi, o‘qituvchi xatolarni qizil siyoh bilan belgilaydi va baho qo‘yadi. Bunday yondashuvda o‘quvchi baholash jarayonining passiv ob’ekti bo‘lib qoladi. U ko‘pincha faqat bahoga qaraydi, xatolarning sababini tahlil qilmaydi va keyingi ishida ularni takrorlaydi. Natijada savodxonlikning muhim tarkibiy qismi bo‘lgan o‘z-o‘zini nazorat qilish ko‘nikmasi shakllanmay qoladi.

Ilg‘or pedagogik tajriba o‘quvchini baholash jarayonining faol sub’ektiga aylantirish, ya’ni uni o‘z ishini va sinfdoshlari ishini mezonlar asosida baholashga o‘rgatish ta’lim natijalariga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, bu usullarning o‘zbek tili ta’limi, xususan boshlang‘ich sinflarda savodxonlikni shakllantirish jarayonidagi metodik ta’minoti yetarlicha ishlab chiqilmagan.

Maqolaning maqsadi boshlang‘ich sinf ona tili darslarida o‘quvchining o‘zini o‘zi baholashi va o‘zaro baholashning savodxonlikni shakllantirishdagi imkoniyatlarini nazariy asoslash hamda ularni joriy etishning metodik modelini taklif etishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

O‘quvchilarda o‘z faoliyatini nazorat qilish va baholash ko‘nikmasini shakllantirish masalasi mamlakatimizning me’yoriy hujjatlarida ta’lim sifatini oshirishning muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonunda ta’limning shaxsga yo‘naltirilganligi va ta’lim oluvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish ustuvor tamoyil sifatida qayd etilgan[14]. “Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”da esa o‘quvchilar bilimini baholash tizimini takomillashtirish, uni xalqaro standartlarga moslashtirish vazifasi qo‘yilgan[15]. “Ona tili va o‘qish savodxonligi” fanining o‘quv dasturida boshlang‘ich sinf o‘quvchisi o‘z nutqi va yozma ishini tekshira olishi, xatolarini topib tuzata olishi kutilayotgan ta’lim natijalari qatorida ko‘rsatilgan[16].

[14] O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637-son. 23.09.2020.

[15] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5712-son Farmoni. 29.04.2019.

[16] Ona tili va o‘qish savodxonligi. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 1-4 sinflari uchun o‘quv dasturi (Milliy o‘quv dasturi). — T.: Respublika ta’lim markazi, 2021.

Ona tili o‘qitish metodikasiga oid asosiy o‘quv qo‘llanmalarda o‘quvchilarning yozma ishlari ustida ishlash, xatolar tahlili va ularni bartaraf etish savodxonlikni shakllantirishning zaruriy bosqichi sifatida qaraladi. K.Qosimova, S.Matchonov, X.G‘ulomova, Sh.Yo‘ldosheva va Sh.Sariyevlarning boshlang‘ich sinflarda ona tili o‘qitish metodikasiga bag‘ishlangan qo‘llanmasida savod o‘rgatish, imlo va nutq o‘stirish ishlari bilan bir qatorda o‘quvchining yozganini qayta o‘qib tekshirish ko‘nikmasini tarbiyalash masalasiga e’tibor qaratilgan. A.G‘ulomov, M.Qodirov, M.Ernazarova va boshqa mualliflarning ishida ona tili ta’limining maqsadi o‘quvchida o‘z fikrini og‘zaki va yozma shaklda to‘g‘ri, ravon bayon qilish ko‘nikmasini shakllantirish bilan bog‘lanadi, bu esa o‘z nutqini nazorat qila olishni taqozo etadi[17]. B.To‘xliyev, M.Shamsiyeva va T.Ziyadova ham o‘zbek tili o‘qitish metodikasida o‘quvchining faolligi va mustaqil ishlarini tashkil etish masalalarini yoritgan[18].

Pedagogik texnologiyalar va interfaol ta’limga oid tadqiqotlarda o‘quvchini ta’lim jarayonining faol sub’ektiga aylantirish, hamkorlikda o‘qitish va dars yakunida refleksiya bosqichini tashkil etish masalalari keng yoritilgan. N.S.Saidahmedov pedagogik amaliyotda yangi texnologiyalarni qo‘llash namunalarini ishlab chiqqan. R.Ishmuhamedov, A.Abduqodirov va A.Pardayevlar ta’limda innovatsion texnologiyalarni, jumladan guruh va juftlikda ishlash usullarini tavsiflagan[19]. O‘.Q.Tolipov va M.Usmonboyeva hamda J.G‘.Yo‘ldoshev va S.A.Usmonovlarning ishlarida pedagogik texnologiyaning tarkibiy qismi sifatida ta’lim natijalarini tashxislash va nazorat qilish, o‘quvchi faoliyatini baholash mezonlarini aniqlash masalalari ko‘rib chiqilgan. Mazkur ishlarda o‘zaro o‘rgatish va juftlikdagi faoliyat o‘quvchilarning faolligi va mas’uliyatini oshirishi qayd etiladi.

Psixologik jihatdan o‘zini o‘zi baholash shaxsning o‘zini anglashi, o‘z imkoniyatlari va faoliyati natijalariga munosabatining tarkibiy qismi hisoblanadi. E.G‘.G‘oziyev umumiy psixologiyaga oid ishida o‘z-o‘zini baholash shaxs faolligini boshqarishdagi ahamiyatini va uning yosh davrlarida, xususan o‘quv faoliyati jarayonida shakllanishini ta’kidlaydi. Kichik maktab yoshida o‘quvchi o‘zini asosan o‘qituvchi bahosi orqali baholaydi, shu sababli bu davrda o‘quvchini mezon asosida o‘zini xolis baholashga o‘rgatish alohida ahamiyat kasb etadi.

So‘nggi yillarda boshlang‘ich sinf ona tili darslarida noan’anaviy va interfaol metodlarni qo‘llashga bag‘ishlangan maqolalar soni ortib bormoqda. Jumladan, B.Qurbonova va Z.Ergashevaning maqolasida ona tilini o‘qitishda o‘quvchilarning aqliy faoliyatini rivojlantiruvchi noan’anaviy metodlar va didaktik materiallar tahlil qilingan. Biroq mavjud ishlarda o‘quvchining o‘zini o‘zi va o‘zaro baholashi asosan darsning yakuniy bosqichidagi qisqa refleksiya shaklida tilga olinadi. Ularni savodxonlik komponentlari (imlo, punktuatsiya, matn tuzish, o‘qish) bilan bog‘lagan holda bosqichma-bosqich joriy etishning tizimli metodik

[17] G‘ulomov A., Qodirov M., Ernazarova M. va boshq. Ona tili o‘qitish metodikasi. — T.: Fan va texnologiya, 2012.
[18] To‘xliyev B., Shamsiyeva M., Ziyadova T. O‘zbek tili o‘qitish metodikasi. — T.: Yangi asr avlodi, 2006.
[19] Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. — T.: Iste’dod, 2008.

modeli yetarli ishlab chiqilmagan. Mazkur bo‘shliq tadqiqot mavzusining dolzarbligini belgilaydi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tahlil natijasida o‘zini o‘zi baholash va o‘zaro baholash savodxonlikni shakllantirishda bir-birini to‘ldiruvchi, lekin turli funksiyalarni bajaruvchi vositalar ekani aniqlandi. O‘zini o‘zi baholash ichki nazorat mexanizmini shakllantirsa, o‘zaro baholash tashqi nuqtai nazarni, ya’ni o‘z ishiga “boshqa ko‘z bilan” qarash qobiliyatini rivojlantiradi. Ularning savodxonlik bilan bog‘liq asosiy funksiyalari 1-jadvalda qiyosiy ko‘rsatilgan.

1-jadval. O‘zini o‘zi baholash va o‘zaro baholashning savodxonlikni shakllantirishdagi funksiyalari

Jihat	O‘zini o‘zi baholash	O‘zaro baholash
Asosiy mexanizm	Ichki nazorat va refleksiya: o‘quvchi o‘z ishini mezon bilan solishtiradi	Tashqi qarash: sinfdosh ishini tahlil qilib, mezonni chuqurroq anglaydi
Imlo savodxonligi	Yozilgan matnni qayta o‘qib, imlo xatolarini mustaqil topish ko‘nikmasi	Sinfdosh matnidagi xatoni topish orqali qoidani mustahkamlash
Punktuatsiya	Gap oxiri va ichidagi tinish belgilarini o‘zi tekshirish	Matnni ovoz chiqarib o‘qib, intonatsiya bo‘yicha tinish belgilarini muhokama qilish
Matn tuzish va nutq	Matn mazmuni, izchilligi va so‘z tanlashini baholash	Sinfdoshga matnni boyitish bo‘yicha taklif berish
O‘qish savodxonligi	Matnni tushunish darajasini o‘zi aniqlash (“nimani tushundim, nimani tushunmadim”)	Juftlikda o‘qish, bir-birining o‘qish tezligi, to‘g‘riligi va ifodaliligini baholash
Shaxsiy natija	Mas’uliyat, mustaqillik, o‘z kuchiga ishonch	Hamkorlik, xushmuomalalik, tanqidni qabul qilish madaniyati

Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning psixologik xususiyatlari bu usullarni joriy etishda muayyan cheklovlarni yuzaga keltiradi. Birinchidan, 1-2 sinf o‘quvchilari o‘z ishini ko‘pincha ortiqcha yuqori baholaydi va natijani emas, sarflagan kuchini baholaydi (“Ko‘p harakat qildim, demak yaxshi”). Ikkinchidan, ular uchun o‘qituvchi bahosi yuqori obro‘ga ega bo‘lib, sinfdosh fikri kam qadrlanadi yoki aksincha, xafagarchilikka sabab bo‘ladi. Uchinchidan, mavhum mezonlar (“matn mazmunli bo‘lsin”) ular uchun tushunarsiz. Shu sababli o‘zini o‘zi va o‘zaro baholashni birdaniga emas, bosqichma-bosqich, o‘qituvchi yordamidan to‘liq mustaqillikka qarab joriy etish maqsadga muvofiq.

Shundan kelib chiqib, tadqiqot doirasida boshlang‘ich sinflar uchun to‘rt bosqichli metodik model ishlab chiqildi (2-jadval). Model bosqichlari sinflarga qat’iy bog‘lanmagan: o‘qituvchi sinf tayyorgarligiga qarab ularni tezlashtirishi yoki uzaytirishi mumkin.

2-jadval. O‘zini o‘zi va o‘zaro baholashni joriy etishning to‘rt bosqichli modeli

Bosqich	Tavsiya etilgan sinf	O‘quvchi faoliyati	Usul va vositalar
1. Namuna asosida taqqoslash	1-sinf	O‘z yozuvini namuna bilan solishtirish, eng chiroyli yozilgan harf yoki so‘zni belgilash	“Eng chiroyli harfimni topaman”, rangli belgilar, “Sehrli chizg‘ich”
2. Bitta mezon bo‘yicha baholash	1-2 sinf	Ishni bitta aniq mezon (masalan, gap bosh harf bilan boshlanganmi?) bo‘yicha tekshirish	“Svetofor” (yashil, sariq, qizil), “Ha/yo‘q” varaqasi
3. Bir nechta mezon bo‘yicha tekshirish va juftlikda baholash	2-3 sinf	Tekshiruv varaqasi asosida o‘z ishini tekshirish, juftlikda bir-birining ishini baholash	“BITIK” varaqasi, “Ikki yulduz va bir tilak”
4. Rubrika asosida mustaqil baholash va takomillashtirish	3-4 sinf	Rubrika asosida ishni baholash, xulosani asoslash, ishni qayta tahrirlash, o‘z maqsadini belgilash	Rubrika, “Muallif kursisi”, savodxonlik kundaligi

Modelning uchinchi bosqichi uchun yozma ishni o‘z-o‘zini tekshirishga mo‘ljallangan “BITIK” varaqasi taklif etildi. Uning nomi tekshirish tartibini eslab qolishni osonlashtiradi va har bir harf savodxonlikning bitta tarkibiy qismiga mos keladi (3-jadval). O‘quvchi yozma ishni yakunlagach, uni besh marta, har safar faqat bitta jihatga e’tibor qaratib qayta o‘qiydi. Bir vaqtda barcha xatolarni izlash kichik o‘quvchi uchun qiyin, bitta vazifaga jamlanish esa diqqatning yosh xususiyatlariga mos keladi.

3-jadval. Yozma ishni o‘z-o‘zini tekshirish uchun “BITIK” varaqasi

Harf	Tekshiriladigan jihat	O‘quvchi o‘ziga beradigan savol	Belgi
B	Bosh harf	Har bir gap va atoqli otlar bosh harf bilan boshlanganmi?	Ha / Yo‘q
I	Imlo	So‘zlarni to‘g‘ri yozdimmi? Shubhali so‘zning ostiga chizib, lug‘atdan tekshirdimmi?	Ha / Yo‘q
T	Tinish belgilari	Har bir gap oxirida tinish belgisi bormi? Sanash ohangidagi so‘zlar vergul bilan ajratilganmi?	Ha / Yo‘q

Harf	Tekshiriladigan jihat	O‘quvchi o‘ziga beradigan savol	Belgi
I	Ifoda	Fikrim tushunarlimi? Bir so‘zni ko‘p takrorlamadimmi?	Ha / Yo‘q
K	Ko‘chirish va yozuv	So‘zlarni bo‘g‘inga to‘g‘ri bo‘lib ko‘chirdimmi? Yozuvim o‘qishli va tozami?	Ha / Yo‘q

“BITIK” varaqasining samaradorligi ko‘p jihatdan o‘qituvchining dastlabki namoyishiga bog‘liq. O‘qituvchi avval o‘zi yozgan, ataylab xato qoldirilgan matnni doskada “ovoz chiqarib fikrlash” usulida tekshirib ko‘rsatishi, ya’ni tekshirish jarayonini o‘quvchilar uchun ko‘rinadigan qilishi kerak. Shundan keyingina o‘quvchilar juftlikda, so‘ng mustaqil ishlashga o‘tadi.

O‘zaro baholashda eng keng tarqalgan xavf — sinfdoshning ishini tanqid qilish xafagarchilikka aylanib ketishi. Buning oldini olish uchun “Ikki yulduz va bir tilak” usuli samarali: baholovchi o‘quvchi avval ishning ikkita yutug‘ini (“yulduz”), so‘ng bitta aniq takomillashtirish taklifini (“tilak”) aytadi. Masalan: “Hikoyangning boshlanishi qiziq, gaplaring bosh harf bilan boshlangan. Tilagim: ’maktab’ so‘zini to‘g‘ri yozishni tekshirib ko‘r”. Bu usul teskari aloqani o‘quvchi shaxsiga emas, balki ishning o‘ziga va uni yaxshilash yo‘liga qaratishga o‘rgatadi hamda “yomon”, “noto‘g‘ri” kabi umumiy baholardan saqlaydi.

O‘qish savodxonligini shakllantirishda o‘zini o‘zi baholash matnni tushunish jarayonini nazorat qilishga, ya’ni metakognitiv ko‘nikmaga xizmat qiladi. O‘quvchi matnni o‘qib bo‘lgach, o‘ziga “Matn nima haqida?”, “Qaysi so‘z yoki joyni tushunmadim?”, “Qahramon nima uchun shunday qildi?” degan savollarni berib, tushunish darajasini belgilaydi. Juftlikda o‘qishda esa bir o‘quvchi o‘qiydi, ikkinchisi oldindan kelishilgan mezonlar (to‘g‘rilik, ravonlik, ifodalilik) bo‘yicha kuzatadi va teskari aloqa beradi, so‘ng rollar almashtiriladi.

Modelning to‘rtinchi bosqichida rubrikadan foydalaniladi. Rubrika mezonlari o‘quvchilar bilan birgalikda, namuna ishlarni tahlil qilish orqali ishlab chiqilsa, o‘quvchilar ularni yaxshiroq tushunadi va qabul qiladi. Muhimi, baholashdan keyin ishni qayta tahrirlash uchun vaqt ajratilishi lozim: aks holda o‘zini o‘zi baholash rasmiy tartibga aylanib, savodxonlikka ta’sir qilmaydi. Baholash natijasi ishni yaxshilashga olib kelgandagina u shakllantiruvchi (formativ) ahamiyat kasb etadi.

Bu usullar o‘qituvchi baholashini inkor etmaydi, balki uni to‘ldiradi. Ayniqsa joriy nazoratda o‘quvchining o‘z bahosi va o‘qituvchi bahosini taqqoslash (“Sen o‘zingga ’sariq’ belgi qo‘yding, men ham shunday fikrdaman, chunki...”) muhim tarbiyaviy ahamiyatga ega: o‘quvchi asta-sekin o‘z ishini xolis baholashni o‘rganadi. O‘zini o‘zi baholashning aniqligi muntazam mashq va o‘qituvchining teskari aloqasi natijasida asta-sekin oshib boradi.

Shu bilan birga, taklif etilgan model muayyan cheklovlarga ega. Katta sinflarda (30 nafardan ortiq o‘quvchi) juftlikdagi ishni nazorat qilish qiyinlashadi; bunda doimiy juftliklar va aniq vaqt chegarasi yordam beradi. Shuningdek, modelning samaradorligini tasdiqlash uchun kelgusida tajriba-sinov ishlari o‘tkazilib, tajriba va nazorat guruhlarida o‘quvchilarning

imlo, punktuatsiya va matn tuzish ko‘rsatkichlari hamda o‘zini o‘zi baholash aniqligi qiyosiy o‘rganilishi zarur.

XULOSA

O‘tkazilgan tahlil asosida quyidagi xulosalarga kelindi. Birinchidan, o‘quvchining o‘zini o‘zi baholashi va o‘zaro baholash formativ baholashning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, o‘quvchini baholash jarayonining passiv ob’ektidan faol sub’ektiga aylantiradi. Ikkinchidan, bu baholash turlari savodxonlikni shakllantirishda bir-birini to‘ldiradi: o‘zini o‘zi baholash ichki nazorat va refleksiyani, o‘zaro baholash esa sifat mezonlarini chuqur anglash va hamkorlikni rivojlantiradi. Uchinchidan, kichik maktab yoshining xususiyatlari tufayli ularni namuna asosida taqqoslashdan rubrika asosida mustaqil baholashgacha bo‘lgan to‘rt bosqichda joriy etish maqsadga muvofiq.

Taklif etilgan “BITIK” tekshiruv varaqasi, “Ikki yulduz va bir tilak” usuli hamda juftlikda o‘qish texnikasi boshlang‘ich sinf “Ona tili va o‘qish savodxonligi” darslarida qo‘shimcha resurs talab qilmagan holda qo‘llanilishi mumkin. Tadqiqotni davom ettirish istiqbollari modelning samaradorligini tajriba-sinov orqali tekshirish va savodxonlik komponentlari bo‘yicha baholash mezonlarini aniqlashtirish bilan bog‘liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637-son. 23.09.2020.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5712-son Farmoni. 29.04.2019.

3. Ona tili va o‘qish savodxonligi. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 1-4 sinflari uchun o‘quv dasturi (Milliy o‘quv dasturi). — T.: Respublika ta’lim markazi, 2021.

4. Qosimova K., Matchonov S., G‘ulomova X., Yo‘ldosheva Sh., Sariyev Sh. Ona tili o‘qitish metodikasi. — T.: Noshir, 2009.

5. G‘ulomov A., Qodirov M., Ernazarova M. va boshq. Ona tili o‘qitish metodikasi. — T.: Fan va texnologiya, 2012.

6. To‘xliyev B., Shamsiyeva M., Ziyadova T. O‘zbek tili o‘qitish metodikasi. — T.: Yangi asr avlodi, 2006.

7. Saidahmedov N.S. Pedagogik amaliyotda yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash namunalari. — T.: RTM, 2000. — 46 b.

8. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. — T.: Iste’dod, 2008.

9. Tolipov O‘.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. — T.: Fan, 2006.

10. Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. — T.: O‘qituvchi, 2004.

11. G‘oziyev E.G‘. Umumiy psixologiya. — T.: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2010.

12. Qurbonova B., Ergasheva Z. Ona tilini o‘qitishda o‘quvchilar aqliy faoliyatini rivojlantirishga doir noan’anaviy metodlar ustida ishlash // O‘zMU xabarlari. — 2024. — № 1/5/2. — B. 93.

Global Science Publication